

An aerial photograph of a lake and surrounding forested area, overlaid with a semi-transparent blue filter. The text is centered over the image.

Iisalmen päihdetilannekatsaus ja ehkäisevän päihdetyön rakenteet ja tehtävät

2024

Mitä on ehkäisevä päihdetyö?

Ehkäisevä päihdetyö on kunnan lakisääteistä perustyötä ja osa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Sillä ehkäistään ja vähennetään alkoholin, tupakka- ja nikotiinituotteiden ja huumeiden käyttöä ja ongelmallista rahapelaamista sekä niistä aiheutuvia haittoja.

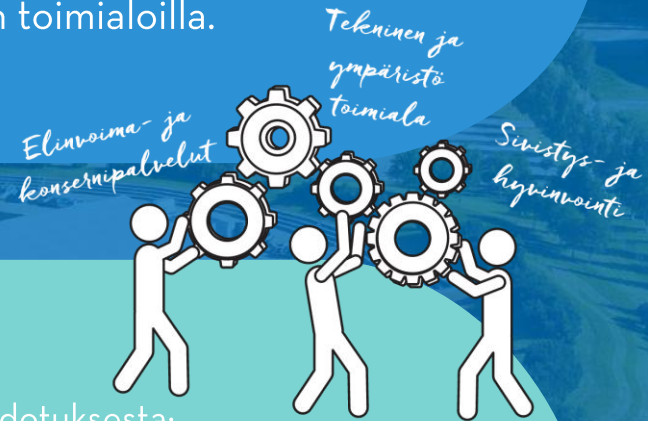

Työn tavoitteena on myös lisätä ymmärrystä päihteiden käytöstä ja niihin liittyvistä ilmiöistä sekä edistää perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista päihteisiin liittyvissä asioissa. (THL)

Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 523/2015
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150523>

Ehkäisevää päihdetyötä on kaikki toiminta, mikä tukee yksilön fyysistä- ja psyykkistä hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta. Sen vuoksi ehkäisevä päihdetyö on hyvin laaja-alaista ja linkittyy voimakkaasti yhteen mielen hyvinvoinnin kanssa. Laajasti ajateltuna ehkäisevää päihdetyötä tehdään käytännössä kaikilla kunnan toimialoilla.

Lakisääteisesti nimetyn EPT -toimielimen tehtävänä on:

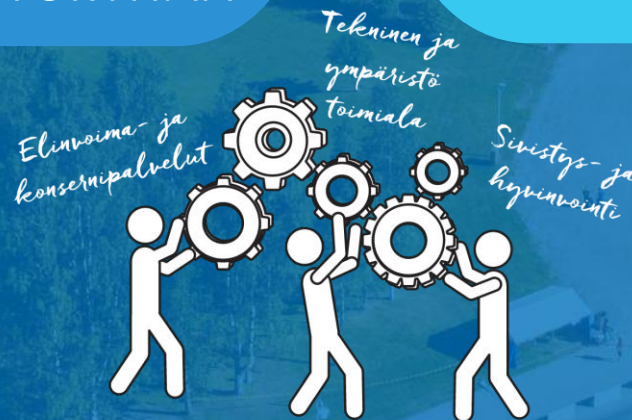
- 1) huolehtia kunnan päihdeolojen seurannasta ja niitä koskevasta tiedotuksesta;
- 2) huolehtia siitä, että päihdehaittoja ja niiden vähentämistä koskevaa tietoa tarjotaan yksityisille henkilöille ja koko väestölle;
- 3) lisätä ja tukea päihdehaittoja ehkäisevien toimien osaamista kaikissa kunnan tehtävissä;
- 4) esittää ja edistää ehkäisevän päihdetyön toimia kunnan hallinnossa, erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollossa, sivistys-, liikunta- ja nuorisotoimessa sekä elinkeinotoimessa;
- 5) huolehtia siitä, että 4 kohdassa tarkoitetut kunnan toimet sovitetaan yhteen poliisin, alkoholilain (1143/1994) ja tupakkalain (693/1976) noudattamisen valvonnan, elinkeinoelämän ja erityisesti ehkäisevään päihdetyöhön osallistuvien yleishyödyllisten yhteisöjen ehkäisevään päihdetyöhön kuuluvien ja sitä tukevien toimien kanssa.

Iisalmen rakenteet ehkäisevässä päihdetyössä

Ehkäisevän päihdetyön tehtävistä
vastaava toimielin:
HYVINVOINTIJAOSTO

Ehkäisevän päihdetyön
toimeenpanosta vastaava
monialainen työryhmä:
KAUPUNGIN HYTE-TYÖRYHMÄ

Koordinaatiosta vastaava
yhteyshenkilö:
HYVINVOINTI- JA
OSALLISUUSKOORDINAATTORI

Iisalmen päihdetilannekuva

Tutkimukset osoittavat, että hyvinvointiongelmat kasautuvat helposti. Esimerkiksi koulutuksen puute, työttömyys ja toimeentulovaikkeudet lisäävät haitallisen päihteen käytön riskiä ja toistuvasti humalahakuisesti juovilla nuorilla ilmenee muita enemmän riskikäyttäytymistä. Toistuvan humalajuomisen on myös todettu lisäävän päihde- ja mielenterveyshäiriön riskiä. (THL)

ASUKKAIDEN PÄIHDEHAITTOJA ENNAKOIVAT TEKIJÄT

Myönteinen kehitys	Kehitettävää			
Toimeentulotukea saaneissa kotitalouksissa asuvat henkilöt, % asukkaista 7,3 % (2023) 7,5 % (2022) 6,9 % Koko maa	Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0 - 17-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä 2,4 % (2023) 2,3 % (2021) 1,6 % Koko maa	Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä 10,9 % (2022) 10,3 % (2021) 8,3 % Koko maa	Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä 10,1 % (2023) 9,9 % (2022) 6,0 % Koko maa	Työttömät, % työvoimasta 12,0 % (2023) 11,3 % (2022) 9,8 % Koko maa

Lähde: Päihdeavainindikaattorit Sotkanet

PÄIHTEIDEN SAATAVUUS JA KÄYTTÖ SEKÄ VAIKUTUS HYVINVOINTIIN

Myönteinen kehitys

Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % 8. ja 9. luokan oppilaista 6,5 % (2023) 7,2 % (2022) 7,7 % Koko maa	Kokeillut kannabista vähintään kaksi kertaa, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 5,1 % (2023) 7,8 % (2022) 11,0 % Koko maa	Käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 28,1 % (2023) 35,4 % (2022) 26,3 % Koko maa	Nuuskaa päivittäin, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 10,2 % (2023) 10,5 % (2022) 13 % Koko maa	Omalla paikkakunnalla helppo hankkia huumeita, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 55,7 % (2023) 63,2 % (2022) 60,2 % Koko maa
Pelaa rahapelejä viikoittain, % 8. ja 9. luokan oppilaista 4,9 % (2023) 5,3 % (2022) 5,2 % Koko maa	Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta 8,7 (2022) 9,0 (2021) 7,3 % Koko maa	Poliisin tietoon tulleet kaikki huumausainerikokset / 1 000 asukasta 2,9 (2022) 4,3 (2021) 4,5 Koko maa	Poliisin tietoon tulleet rattijuopumustapaukset / 1 000 asukasta 2,9 (2022) 3,1 (2021) 2,9 Koko maa	Vanhemman liiallinen alkoholinkäyttö aiheuttanut haittaa, % 4. ja 5. luokan oppilaista 2,3 % (2023) 3,7 % (2021) 1,8 % Koko maa

Kehitettävää

Alaikäisten alkoholin ostot vähittäismyynnistä, % 8. ja 9. luokan oppilaista 4,0 % (2023) 3,1 % (2021) 7,2 % Koko maa	Käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta, % 8. ja 9. luokan oppilaista 12,6 % (2022) 12,0 % (2021) 10,7 % Koko maa	Käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 5,0 % (2022) 2,2 % (2021) 6,7 % Koko maa	Omalla paikkakunnalla helppo hankkia huumeita, % 8. ja 9. luokan oppilaista 51,9 % (2023) 48,5 % (2022) 52,6 % Koko maa	Vanhemman liiallinen alkoholinkäyttö aiheuttanut haittaa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 8,0 % (2023) 3,0 % (2021) 5,7 % Koko maa
---	--	--	---	--

Lähde ja lisätietoa: [Päihdeavainindikaattorit](#) Sotkanet

JUHANI AHON KOULUN HYVINVOINTIKYSELYN TULOKSET PÄIHTEIDEN OSALTA

KÄYTÄN SEURAAVIA PÄIHTEITÄ

7. luokka 213

vastauksia yhteensä 264

Tupakka 5 %

Sähkötupakka 9 %

Nuuska 5 %

Alkoholi 7 %

Huumeet 1 %

Lääkkeet 2 %

Imppaaminen 2 %

Käytän muuta 5 %

En käytä päihteitä 88 %

8. luokka 212

vastauksia yhteensä 299

Tupakka 8 %

Sähkötupakka 15 %

Nuuska 8 %

Alkoholi 12 %

Huumeet 2 %

Lääkkeet 2 %

Imppaaminen 3 %

Käytän muuta 5 %

En käytä päihteitä 84 %

9. luokka 174 (132)

vastauksia yhteensä 209 (252)

Tupakka 6 % (30 %)

Sähkötupakka 7 % (33 %)

Nuuska 6 % (19 %)

Alkoholi 6 % (35 %)

Huumeet 2 % (2 %)

Lääkkeet 1 % (1 %)

Imppaaminen 2 % (4 %)

Käytän muuta 3 % (2 %)

En käytä päihteitä 87 % (67 %)

Iisalmi ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön toteuttajina

Ehkäisevää työtä tehdään kaikilla toimialoilla mm.

Tekninen toimiala

Kulttuuri- ja vapaa-
aikapalvelut

Työllisyys- ja
kansainvälisyyspal-
velut

Hyvinvointia
edistävä viestintä

Varhaiskasvatus ja
perusopetus:
kouluvalmentajat,
yhteistyö
perheiden kanssa,
tiedotus

Nuorisopalvelut:
Etsivät nuorisotyö,
Koulunuorisotyö
eli jelppari,
Ohjaamo,
ryhmätoiminnot
sekä nuorisotilat

Verkostoyhteistyö

Iisalmen nuorten ohjaus- ja palveluverkosto/monialainen työryhmä

Pohjois-Savon hyvinvointialue: EPT verkosto

Ankkuritoiminta

Iisalmen seurakunta, Diakoniatyö

Koulujen oppilashuoltoryhmät

Ammattioppilaitokset

Järjestöyhteistyö

Avustukset

→ Avustuskriteeristössä ehkäisevän päihdetyön huomioiminen

Yleishyödylliset
yhdistykset

Liikunta- ja
nuorisojärjestöt

Päiväkeskus Pysäkki
ry:n kohtaamispaikka

Iisalmen A-kilta

Louhentupa / Iisalmen
mielenterveystuki ry

Iisalmen raittiusseura
Sarastus ry

Ylä-Savon
Mielenterveysseura

Toimenpide-ehdotukset

1.

Laaditaan ehkäisevän päihdetyön osio seuraavaan laajaan hyvinvointisuunnitelmaan – ja kertomukseen

2.

Ehkäisevä työ pidetään aktiivisesti esillä olemassa olevissa työryhmissä ja reagoidaan tarpeen vaativilla tavoilla ajankohtaisiin ilmiöihin.

3.

Iisalmen päihdetilanne seurantaa kehitetään ja raportointi liitetään osaksi hyvinvoinnin edistämisen vuosiraportointia

4.

EPT-teemaiset aamukahvit 1-2 krt vuodessa, johon kutsutaan verkostoja